

**Norske
Sivilingeniørers
Forening**

Nærings- og handelsdepartementet
Postboks 8014 Dep
0030 Oslo

Vår ref: HKF

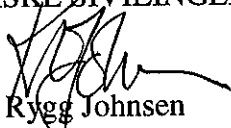
Oslo, 11. september 2003

HØRINGSUTTAELSE OM FORSLAG TIL NY MINERALLOV

Vi viser til departementets høringsbrev av 26. mai i år og til telefonsamtale med Christian Braae-Johannessen i august der vi ble innrømmet en utsettelse på høringsfristen til i dag.

Lovutkastet har vært behandlet i NIFs Mineralressursgruppe. Deres uttalelse følger vedlagt og oversendes som NIFs uttalelse i saken.

Med vennlig hilsen
NORSKE SIVILINGENIØRERS FORENING

Kåre Rygg Johnsen
Generalsekretær

Hans Kåre Flø
Leder, Samfunnspolitisk avdeling

Postadresse

Postboks 2312, Solli,
0201 Oslo

www.nif.no

Kontoradresse

Dronning Mauds gate 15

Telefon

Sentralbord 22 94 75 00
Kontingentkontor 22 94 75 76
Medlemskartotek 22 94 75 80

Telefaks 22 94 75 01, Studiesenteret 22 94 75 02

Foretaknr. 971 420 782 MVA

Bankgiro

Kontingent innbetaling 6027 05 00458
Kursavgift m.m. innbetaling 6027 05 00431

**Norske
Sivilingeniørers
Forening**

NIF Mineralressursgruppe

**Boks 18
6861 Leikanger**

**Til
Det kgl. Nærings- og Handelsdepartementet.**

10.09.2003

Uttalelse til forslag om ny norsk Minerallov

Sammendrag

Det Kongelige Nærings og Handelsdepartement sendte 25/5-03 ut sitt utkast til ny minerallov. Med høringsfrist 26/8-03. NIF har fått utsettelse til 11.09.2003.

Utgangspunktet for lovutkastet er NOU 1996:11 og forslag til ny minerallov Ot prp 35 (1998/99) Dette lovutkastet ble trukket tilbake, først og fremst pga at Ot prp 35 fratok grunneieren disposisjonsretten til industrimineralene dersom den hadde blitt vedtatt. Videre førte loven til at grunneier kunne bli eksponert for en betydelig økonomisk risiko knyttet til opprydding, etter endt drift på forekomsten. Dette kunne inntre dersom undersøker eller driver gikk konkurs. Grunneier ville da plutselig kunne bli ansvarlig for oppryddingen etterpå.

Dette ble resultatet etter at Staten ved industriminister Thomassen i sin tid slo Statens heleide gruve Fosdalen Bergverk i Nord-Trøndelag konkurs. Senere gikk Bergvesenet (Staten) sammen med Fylkeskommunen og Verran kommune sammen om et oppryddingsprogram, slik at

grunnereier ble tilnærmet skadesløs. Intensjonen i "Mineralloven" må være å etablere et system som sikrer at det er midler i bedriften til avvikling og opprydding, selv ved en konkurs og bortfall av eierskap.

Den nye Mineralloven er sammenfatting av flere eldre lover til én lov for alle mineralske ressurser på det norske fastland.

Hensikten har også vært å forenkle språkbruk og terminologi og å koordinere lovverket for mineraler opp mot andre aktuelle lovverk, da først og fremst plan og byggingsloven.

Mineralnæringen i Norge omsetter for 7,2 mrd kroner i året og har 5000 sysselsatte. Arealmessig legger næringen bånd på i størrelsesorden 0,05 % av landets areal. (Noe som er beskjedent, verdiskapingen tatt i betraktning).

Det har nå vært en langvarig utvikling i retning av at betydningen av de mutbare (metallenes) mineralene synker, mens de ikke mutbare mineraler (industrimineraler, pukk og bygningsstein) øker i produsert volum, økonomisk omfang og sysselsetting. Samtidig ser vi at bergverksnæringens betydning skifter geografisk fokus. Det vil si at en større del av landet nå er attraktivt med hensyn til bergverksdrift..

Med den synkende aktivitet som er knyttet til de mutbare mineralene, kan det være grunn til å stille spørsmål om det er formålstjenlig fortsatt å skille ut disse som en egen kategori rent juridisk. (Det er noe foreldet over at metallenes mineraler tilhører Kongen og ferskvannsmuslingens perler tilhører Dronningen). Det var kanskje en grunn for en slik tenkning rundt 1550, men det er vanskelig å se behovet i dag. I dag er det knapt igjen en eneste metallgruve i Norge. AS Titania i Rogaland driver riktignok på en stor og rik ilmenittforekomst. Markedet definerer likefullt produktet som et industrimineral, der man gjør svart til hvitt. Ilmenitten anvendes som råstoff for fremstilling av hvitt pigment, Titanhvitt. Tilsvarende kan man se at leting og uttak av Rutil forekomster i Sunnfjord ikke har betydning som metallisk mineral. Rutil (TiO_2) er nå oppfattet som et industrimineral, også et råstoff ved fremstilling av titanhvitt.

Vurdering

Forslag til ny minerallov, vil om den blir vedtatt føre til:

- a.. Flere lover som omhandler enkelte mineraler eller mineralgrupper samles i en lov : Mineralloven, noe som er svært positivt.
- b.. Arealbruk og aktivitet knyttet til mineralutvinning blir bedre systematisert i samsvar med annen lovgiving, i første rekke "Plan og byggingsloven" og "Forurensningsloven".
- c.. Det er en underliggende intensjon i loven er å fremme leting og utvikling av nye mineralressurser. Mineralloven vil isolert sett neppe skape økt lete og undersøkelses aktivitet. Til det må det suppleres med andre virkemidler. Det gjelder forskning, teknologiutvikling og stimuli i en vanskelig oppstartfase.
- d.. Bortfall av kravet til ervervskonsesjon vil forenkle inn- og uttreden av aksjonærer i mineralbedrifter. Videre vil dette forhåpentligvis redusere byråkratiet knyttet til slike prosesser.

e.. En intensjon med den nye loven var å forenkle språkbruken. Dette har lovmakerne lyktes med kun i begrenset grad. Riktignok er gamle ord og uttrykk gått ut, men samtidig har nye kommet til.

f.. Mineralloven vil kunne føre til bruk av ekspropriasjon i forbindelse med erverv av rettigheter knyttet til undersøkelse og drift av mineralforekomster. Dette er positivt.

Gangen i utviklingen av en mineralforekomst

Leting - Rettighetsspørsmål - Undersøkelser - Oppstart - Drift – Avslutningsarbeider - Etterbruk

Leterett Alle kan lete etter mineraler. Hva som ligger i ordet lete, er ikke beskrevet. Her må det komme en presisering i lovteksten som begrenser hva en som leter kan foreta seg uten spesiell tillatelse fra grunneieren. Leteretten bør likevel ikke hjemle større aktiviteter enn at leting også kan foregå selv inne i nasjonalparker. Leteretten må ikke omfatte aktiviteter som avviker vesentlig fra sømmelig adferd på annen manns grunn. Det blir forvirrende når loven i § 49 omtaler leting og undersøkelser under ett og lister opp en rekke områder som er unntatt den fri leterett.

Undersøkelsesrett Denne erverves ved avtale med grunneier (eller fra Staten dersom det er snakk om metall-mineraler/mutbare mineraler). Det grunnleggende prinsipp er at den som først kommer til mølla, har best utgangspunkt for å få en undersøkelsesrett for et område.

Undersøkelsesretten gir anledning til å foreta tyngre arbeider som kjerneboring og prøveuttak. I det omfang som er nødvendig for å undersøke om forekomsten er av en slik beskaffenhet at den er, eller vil bli, drivverdig innen rimelig tid.

Utvinningsrett Denne erverves også ved avtale med grunneier, eller fra staten for de mutbare mineralene. Hvis en slik rett ikke oppnåes med grunneier kan aktøren erverve denne via ekspropriering. For mutbare mineraler er det ingen slik mulighet. Dette burde vært samordnet.

Aktørgodkjenning. § 44 uttaler "Ingen må starte drift på forekomster av mineraler uten aktørgodkjenning fra Departementet". Aktørgodkjenningen deles i to kategorier: en for mutbare og en for ikke mutbare mineraler. Det er vanskelig å se at man trenger to forskjellige kategorier når direktoratet skal godkjenne en aktør. Loven gir ingen konkrete retningslinjer for hva en slik godkjenning skal bygge på utover at søkerens skikkethet til å drive forekomsten på en bergmessig forsvarlig måte. (Det er vanskelig å se hva dette skal bety konkret.) Dette blir et forhold som vil være underlagt tilfeldig skjønn.

Det er det grunn til å tro at dette blir et helt sentralt punkt i Minerallovens Forskrifter. Spesielt etter at Konesjonslovens er opphevet for dette området.

Drift. Arbeidene knyttet til uttak og bearbeiding av mineralske råstoffer reguleres av andre lover enn Mineralloven. Da først og fremst Arbeidsmiljøloven, Forurensningsloven, Naboloven.

Avslutningsarbeider. I Mineralloven § 60: Direktoratet kan pålegge den som vil foreta eller har satt i gang undersøkelser på mineralressurser, herunder prøvedrift, å stille økonomisk sikkerhet for sikringstiltak. Her bør det kanskje ha stått oppryddingsarbeider i stedet for sikringstiltak. Departementet kan i forskrift gi bestemmelser til krav om sikkerhetsstillelse. Her mener vi at en med erfaringer fra nedleggelsen av Fosdalen Bergverk (metallgruve), bør det i tilknytning til Mineralloven utarbeides klare retningslinjer som sikrer at grunneier uten videre blir sittende med oppryddingsansvaret etter en konkurs.

Etterbruk. Dette bør komme inn som et av momentene i reguleringsplanen som utarbeides i forbindelse med oppstart av driften. Nå har de fleste bergverk kanskje en levetid på mer enn 20 år. Det vil derfor være trolig at restverdien i et bergverk vil kunne endres over tid. Antydning etterbruk ved oppstart, vil derfor kunne fortone seg som meningsløst på avviklingstidspunktet. Dette bør det tas hensyn til når man sikrer midler til avvikling av driften.

Gebyrer. De fleste tjenestene som Direktoratet vil yte etter Mineralloven skal belegges med gebyrer. Det bør vurderes om disse gebyrene innkreves først når en forekomst er i drift. Et slikt opplegg vil fremme lete- og undersøkelsesaktiviteten.

Bransjen karakteriseres av store oppstartingskostnader og "utsettelse" av tyngre gebyrer til forekomsten er kommet i drift, vil trolig bidra til økt vilje til leting og undersøkelser av mineralforekomster. Vi stiller oss skeptisk til en ordning der virksomhetene selv skal betale den inspeksjon av virksomheten Direktoratet til en hver tid finner for godt å effektivere. Det kan ikke være rett at næringslivet skal betale for offentlig forvaltning.

Sluttkommentar

Utkastet til Minerallov er en milepæl i moderniseringen av lovgivingen innen bergverksnæringen.

Mineralloven har først og fremst til hensikt å regulere leting etter og erverv av rettigheter til mineralforekomster. Loven sier lite om den etterfølgende driftsfasen og nedleggelse, noe som svekker loven. Samtidig illustrerer dette nødvendigheten av å bruke andre lovverk også innen for denne bransjen.

Mineralloven foreslår at leteretten skal være fri: Alle kan lete over alt. Dette er et meget positivt element i loven. Leteretten kan betraktes som en avledet rettighet ut fra allemannsretten eller retten til fri ferdsel i utmark. Det forutsetter at Mineralloven med retningslinjer utformes slik at den ikke kan bli brukt som hjemmel for aktiviteter, som ellers i samfunnet, betraktes som utilbørlig eller ulovlig opptreden på annen mands eiendom.

Grunneier har med denne loven fått en mer fremtredende plass som forvalter enn tidligere. Dette vil innebære forventninger om økt informasjon til grunneierne og lokalsamfunnet, både fra industrien og den offentlige forvaltning.

Det kan være uheldig, i enkelte sammenhenger, at Direktoratet både skal ivareta eierinteressene til Staten for de mutbare mineralene, samtidig som Direktoratet skal være et Statlig forvaltningsorgan for alle mineralske ressurser.

Dette kan løses ved at mineral kategorien mutbare mineraler forsvinner og Kongens rett til disse går tilbake til grunneier, slik det var før 1550. Alternativt kan det opprettes en egen Statlig instans som ivaretar Statens eierrettigheter til de mutbare mineralene. Dette siste vil likevel innebære økt grad av byråkrati. Med unntak av gull, er det i dag svært liten interesse knyttet til oppfølging av de mutbare mineralene i Norge. Dette utgjør derfor neppe noe stort praktisk problem for Staten.

NIF vil derfor fremme forslag om at Kongens rett til de mutbare mineraler frafalles.

En del av intensjonene i den nye mineralloven vil være å fremme leting etter og undersøkelser av mineralforekomster i Norge med sikte på kommersialisering. Bergverksnæringen er viktig for landet, og er gjennomgående en næring som er utviklet i distriktene. Næringen gir verdiskaping og sysselsetting fordelt utover landet. For å få den ønskede reelle effekt i form av stimulans til verdiskaping, er det imidlertid viktig at den nye loven følges opp med tilstrekkelige stimuli i form av forsknings- og støttetiltak i letefase og under oppstart av bergverksforetak.

Med hilsen
For NIF Mineralressursgruppe

Bjørn Falck Russenes
Formann